

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18086606>

Діагностика змісту навчальних програм закладів професійної (професійно-технічної) освіти щодо їхнього потенціалу у формуванні мовно-мовленнєвої компетентності учнів

Довбешко Максим Леонідович,

аспірант кафедри професійної освіти,

Університет Григорія Сковороди в Переяславі, м. Переяслав, Україна,

<https://orcid.org/0009-0000-5676-3101>

Прийнято: 13.12.2025 | Опубліковано: 29.12.2025

Анотація. Підвищення вимог до компетенцій та складність виробничого й соціального середовища зумовлює необхідність формування мовно-комунікативної компетентності як основного елемента професійної підготовки майбутніх фахівців, що забезпечує ефективну взаємодію у виробничому середовищі, соціальну адаптацію та конкурентоспроможність випускників на ринку праці. **Метою дослідження** є оцінка теоретичних та практичних аспектів інтеграції мовно-комунікативних складових у фахові модулі освітніх програм закладів професійної освіти та визначення чинників, які впливають на ефективність формування компетентності у здобувачів освіти. **Методи.** Для досягнення мети застосовано метод контент-аналізу освітніх програм трьох закладів професійної освіти, який дав змогу виявити закономірності та прогалини у підходах до формування комунікативних навичок здобувачів освіти. **Отримані результати** демонструють, що мовно-комунікативні компоненти переважно представлені у загальноосвітніх

дисциплінах декларативно, без чітких індикаторів досягнення компетентності, а системна прогресія від базових мовних умінь до професійно-комунікативних дій відсутня. Виявлено основні обмежувальні чинники: нормативно-правові, методичні, кадрово-організаційні, ресурсні та традиційні практики освіти. Доведено, що ефективне формування компетентності забезпечується застосуванням практико-орієнтованих методів навчання, зокрема тренінгів, ділового та професійного спілкування, кейс-методів, рольових ігор, інтерактивних симуляцій, комунікативних проєктів та публічних презентацій, які сприяють розвитку усного й писемного професійного мовлення, командної взаємодії та *soft skills*. У **висновках** наголошено, що комплексне використання практико-орієнтованих методів сприяє інтеграції мовно-комунікативної та фахової підготовки, формує професійну мобільність та адаптивність, підвищує релевантність *soft skills* і конкурентоспроможність випускників. Отримані положення можуть бути використані для вдосконалення змісту та організації мовно-комунікативної підготовки в закладах професійної освіти.

Ключові слова: професійна підготовка, професійна комунікація, освітні програми, контент-аналіз, практико-орієнтоване навчання.

Diagnostics of vocational (vocational and technical) education institutions' curricula content regarding their potential in forming students' language and speech competence

Maksym Dovbeshko,

Postgraduate Student, Department of Professional Education,
Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav, Pereiaslav, Ukraine,

<https://orcid.org/0009-0000-5676-3101>

Abstract. *Increasing requirements for competencies and the complexity of the production and social environments necessitate the formation of language and communicative competence as the main element of professional training for future specialists, ensuring effective interaction in the production environment, social adaptation, and the competitiveness of graduates in the labor market. The purpose of the study is to assess the theoretical and practical aspects of integrating language and communicative components into professional modules of vocational education programs and to identify factors that affect the effectiveness of competence development in students. Methods. To achieve the goal, a content analysis of the educational programs of three vocational education institutions was conducted, enabling the identification of patterns and gaps in approaches to the development of students' communicative skills. The results obtained demonstrate that language and communicative components are mainly presented in general education disciplines declaratively, without clear indicators of competence attainment, and that there is no systematic progression from basic language skills to professional communicative actions. The main limiting factors are identified: regulatory, methodological, personnel and organizational, resource and traditional educational practices. It is proven that effective competence formation is ensured by the use of practice-oriented teaching methods, in particular training, business and professional communication, case methods, role-playing games, interactive simulations, communicative projects and public presentations, which contribute to the development of oral and written professional speech, team interaction and soft skills. The conclusions emphasize that the comprehensive use of practice-oriented methods contributes to the integration of language and communicative and professional training, forms professional mobility and adaptability, and increases the relevance of soft skills and the competitiveness of graduates. The obtained provisions can be used to improve the content and organization of language and communicative training in vocational education institutions.*

Keywords: professional training, professional communication, educational programs, content analysis, practice-oriented learning.

Постановка проблеми. Впровадження компетентнісного підходу в професійну підготовку здобувачів освіти сприяє зміщенню акценту від засвоєння знань до формування комплексних професійних умінь і практичних навичок у навчальному процесі. У цьому контексті особливого значення набуває дослідження стану сформованості мовно-комунікативної компетентності випускників закладів професійної освіти, оскільки саме ця навичка забезпечує ефективну професійну взаємодію, соціальну адаптацію та конкурентоспроможність фахівців на ринку праці.

Мовно-комунікативна компетентність передбачає формування «мовної особистості» – індивідуума, здатного створювати та розуміти тексти різної структурно-мовної складності з точністю та глибиною відображення реальності. Цей процес є результатом цілеспрямованої професійної підготовки, яка розвиває здатність генерувати логічні й точні висловлювання та адекватно інтерпретувати письмові й усні повідомлення.

Формування «мовної особистості» є інтегральним і багатовимірним процесом, тісно пов'язаним із загальним рівнем професійної компетентності. Освітнє середовище закладів професійної освіти має слугувати відкритою платформою партнерської взаємодії, у якій педагогічні системи й технології взаємно доповнюють процес розвитку мовно-комунікативних умінь. Такий підхід забезпечує цілісність професійної підготовки та сприяє підвищенню конкурентного потенціалу майбутніх фахівців у сфері працевлаштування .

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика формування мовно-комунікативної компетентності здобувачів професійної освіти активно досліджується вітчизняними науковцями. Зокрема, розвиток мовно-комунікативної компетентності викладачів у системі післядипломної

педагогічної освіти розкрито у працях Л. Гребенюк, І. Дубровіна та Н. Аніщенко [1]. Вони визначають основні чинники формування комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти, зокрема соціальні та навчальні умови, що сприяють ефективній інтеграції знань і навичок спілкування. І. Паласевич [2] акцентує увагу на сутності мовно-комунікативної компетентності сучасного вчителя та розвитку інтегративних навичок спілкування, підкреслюючи роль професійного зростання викладачів. Питання формування комунікативної компетентності через впровадження проєктних технологій, що демонструє ефективність інтерактивних та практико-орієнтованих методів навчання, досліджено у праці Т. Ніколашиної, В. Сіладі та С. Погорілої [3]. Використання методу проєктів у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти досліджує Т. А. Капітан [4], підкреслюючи значення активної студентської діяльності та практичних завдань для розвитку мовленнєвої компетенції. Проєктні технології як засіб формування соціолінгвістичних компетентностей у сфері міжкультурної комунікації розглядає Н. М. Скиба [5], наголошуючи на розвитку міжкультурної чутливості та здатності до ефективного спілкування у професійних контекстах. Роль проєктно-орієнтованого навчання у формуванні професійної компетентності, що підвищує конкурентоспроможність освіти, висвітлюють Д. Загірняк та співавтори (D. Zagirniak et al.) [6]. Н. Авшенюк та співавтори (N. Avsheniuk et al.) [7] акцентують на розвитку міжкультурної комунікативної компетентності та автономності студентів через проєктні методики. Оцінювання міжкультурної комунікативної компетентності студентів іноземних мов у вищій освіті досліджує Х.-Т. Т. Нгуєн (H.-T. T. Nguyen) [8]. Він пропонує практичні підходи до реалізації проєктно-орієнтованих методик. В. Коваленко та Д. Марценюк [9] аналізують комунікативну компетентність як складову професійної компетентності соціального працівника, водночас Л. Струганець

[10] досліджує мовно-комунікативну компетентність лідера в освітній сфері, підкреслюючи значення стратегічного мислення та лідерських якостей. Комунікативну компетентність як невід’ємну частину професійної підготовки сучасного фахівця розглядає Л. Гавриляк [11], тоді як Б. Никитюк [12] пропонує структурно-компонентну модель розвитку комунікативної компетентності публічного службовця. Компонентний аналіз комунікативної компетентності майбутніх юристів проводить І. Ляшенко [13], фокусуючи увагу на когнітивних, практичних та соціальних аспектах. Вплив сучасних освітніх стандартів та наукових досліджень на розвиток комунікативної компетентності досліджує І. Бойко [14], підкреслюючи необхідність інтеграції теоретичних та практичних компонентів. Взаємозв’язок спілкування та суспільних відносин у професійній підготовці розглядає О. Стрижаков [15], наголошуючи на значенні соціальних комунікативних процесів у навчанні та розвитку студентів.

Сукупність цих досліджень створює міцну теоретичну базу для подальшого вдосконалення освітніх програм, визначення критеріїв оцінювання мовно-комунікативної компетентності. Отримана база дозволяє інтегрувати практико-орієнтовані форми навчання, спрямовані на розвиток «мовної особистості» та підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний науковий доробок щодо теоретичного осмислення мовно-комунікативної компетентності, в умовах трансформації професійної освіти низка аспектів цієї проблематики залишається недостатньо дослідженою. Динамічні соціально-економічні зміни, цифровізація виробничих процесів та розширення сектора послуг істотно підвищують вимоги до професійної мобільності, комунікативної культури та здатності фахівця ефективно діяти у складних, варіативних комунікативних ситуаціях. Сучасний ринок праці

орієнтується на універсального працівника, який поєднує фахову компетентність з комунікативними вміннями, навичками ведення ділової документації та здатністю гнучко адаптувати мовленнєву поведінку до професійних контекстів.

У наукових дослідженнях детально окреслено теоретичні параметри мовно-комунікативної компетентності, проте питання її операціоналізації в умовах сучасних закладів освіти, механізмів її оцінювання та шляхів системної інтеграції у фахову підготовку залишаються недостатньо опрацьованими. Виявлені прогалини зумовлюють необхідність проведення подальших досліджень у цій сфері.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексне дослідження потенціалу освітніх програм закладів професійної освіти у формуванні мовно-комунікативної компетентності випускників, а також обґрунтування методичних підходів до інтеграції комунікативної складової у фахову підготовку.

Для досягнення поставленої мети передбачається вирішити такі завдання:

- дослідити концептуальні засади мовно-комунікативної компетентності та її роль у професійній підготовці фахівців;
- проаналізувати зміст освітніх програм і навчальних планів щодо інтеграції комунікативної складової;
- визначити ключові чинники, що впливають на ефективність формування комунікативних умінь у здобувачів освіти;
- розробити рекомендації щодо удосконалення методів і форм підготовки для підвищення рівня мовно-комунікативної компетентності здобувачів професійної освіти.

Реалізація зазначених цілей дасть змогу сформувати системний підхід до розвитку мовно-комунікативної компетентності та забезпечити методичну

основу для підвищення професійної готовності та конкурентоспроможності випускників закладів професійної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування мовно-комунікативної компетентності у здобувачів професійної освіти є одним із визначальних чинників підвищення ефективності фахової підготовки та забезпечення професійної мобільності випускників. Зростання вимог до комунікативної культури та здатності діяти у складних соціальних і виробничих контекстах зумовлює необхідність системного включення комунікативних компонентів у освітні програми. Аналіз сучасних навчальних планів показує, що ці елементи недостатньо формалізовані: вони переважно представлені у загальноосвітніх дисциплінах, а чітка прогресія від базових мовних умінь до професійно орієнтованих комунікативних дій відсутня.

Недостатнє врахування комплексу чинників, зокрема нормативно-правових, методичних, кадрово-організаційних і ресурсних, обмежує ефективність формування мовно-комунікативної компетентності здобувачів професійної освіти. Однак саме ці вміння та навички забезпечують здатність фахівця до ефективної комунікації, організації спільної діяльності та аргументованого висловлення власної позиції у професійному середовищі. Дослідження концептуальних засад цієї компетентності дозволяє визначити її роль у формуванні професійних умінь, необхідних для адаптації до складних комунікативних ситуацій, характерних для сучасного ринку праці.

У зв'язку з цим актуальним є аналіз змісту освітніх програм і навчальних планів для визначення рівня інтеграції мовно-комунікативних компонентів у професійну підготовку. Такий аналіз дозволяє оцінити, які складники навчальної діяльності сприяють розвитку усного та письмового мовлення, комунікаційної культури, навичок міжособистісної взаємодії та командної роботи. Порівняння початкового рівня компетентності студентів із рівнем, досягнутим на етапі завершення навчання, дає змогу виявити прогалини,

оцінити ефективність застосованих освітніх стратегій і сформувані науково обґрунтовані рекомендації для вдосконалення професійної підготовки [2, с. 35].

Аналіз чинних освітніх програм і навчальних планів дозволяє виявити, яким чином поєднання теоретичних дисциплін, практичних завдань, проєктної діяльності та інтерактивних методик сприяє розвитку комунікативних умінь, адже таке поєднання забезпечує всебічний розвиток студентів і поступове підвищення рівня їхньої професійної підготовки. Особливу увагу варто звернути на наявність методик активного мовлення та розвитку критичного мислення, які сприяють адаптації мовленнєвої поведінки до різноманітних професійних ситуацій.

Для оцінювання методичних підходів до формування мовно-комунікативної компетентності проведено контент-аналіз освітніх програм трьох закладів професійної освіти: ПТУ № 22 смт Луків [16], ПТУ № 27 м. Берестечка [17] та КЗПО «Нововолинський центр професійної освіти» [18]. Було опрацьовано навчальні плани та робочі програми дисциплін, що формують комунікативні уміння: «Українська мова», «Українська література», «Ділова українська мова», «Іноземна мова», «Основи професійної етики та комунікації», «Інформаційно-комунікаційні технології». Вивчення змістових модулів цих курсів дало змогу визначити компоненти, спрямовані на розвиток мовних, соціолінгвістичних і прагматичних умінь, а також оцінити використання інтерактивних методів навчання, таких як семінари, рольові вправи та проєктні завдання.

В результаті аналізу освітніх програм трьох закладів професійної освіти було відмічено різний рівень інтеграції комунікативної складової. Показано, що в ПТУ № 22 смт Луків основа мовної підготовки забезпечується дисциплінами «Українська мова» та «Українська література» [16]. Програма не містить курсів «Ділова українська мова» або «Українська мова за

професійним спрямуванням», тому формування професійних комунікативних умінь здійснюється окремими елементами в межах наявних предметів і залежить від методичних рішень викладачів. Відсутність чіткої послідовності переходу від загальномовної підготовки до професійної комунікації знижує системність формування усного та письмового професійного мовлення.

Освітня програма ПТУ № 27 м. Берестечка має чітку структуру та послідовність формування комунікативних умінь. У ній визначено конкретні цілі та результати навчання, а також передбачено варіативну частину, що включає інтерактивні семінари, рольові вправи, групові проєкти і тренінги з ділового спілкування. Варіативна складова охоплює курси і модулі практичного спрямування, серед яких заняття з професійної комунікації, вправи з підготовки презентацій, роботи з формування навичок ведення службової документації та аналізу текстів [17]. Такий зміст забезпечує поступове формування професійно орієнтованого мовлення у реальних виробничих і соціальних ситуаціях та підвищує рівень комунікативної готовності здобувачів освіти. Разом із тим, відсутність окремого навчального модуля з професійних комунікацій зумовлює залежність розвитку прагматичних умінь від методичних підходів викладачів і використання додаткових матеріалів.

У КЗПО «Нововолинський центр професійної освіти» мовно-комунікативний компонент реалізується переважно через загальноосвітні дисципліни гуманітарного профілю, зокрема «Українська мова», «Українська література», «Іноземна мова» [18], тоді як спеціальний структурований курс з професійних комунікацій у навчальному плані відсутній. Практичні заняття та дистанційні модулі містять окремі комунікативні завдання, що дозволяє студентам поступово набувати професійно орієнтованих умінь під час виконання робочих кейсів і проєктів. Однак фрагментарність завдань обмежує

можливості формування командної взаємодії та усного професійного мовлення у здобувачів освіти.

Варіативність структур освітніх програм трьох закладів зумовлена нормативно-правовими умовами, які залишають значну автономію у реалізації програм [19–21], а також відсутністю детальних методичних алгоритмів інтеграції мовних і фахових дисциплін, нестачею кваліфікованих викладачів та недостатнім ресурсним забезпеченням. Історично мовна підготовка відокремлена від фахових дисциплін, що потребує впровадження інтегрованих комунікативних модулів.

Системний аналіз освітніх програм дає змогу визначити сильні та слабкі сторони структури навчання і сформулювати рекомендації щодо оптимізації варіативної складової для послідовного розвитку професійно орієнтованих комунікативних умінь студентів.

Порівняльний аналіз освітніх програм закладів професійної освіти показує, що інтеграція комунікативної складової залежить від структурних і методичних особливостей програм. Основними чинниками є наявність або відсутність спеціально структурованих модулів, варіативність реалізації програмних положень, рівень педагогічної ініціативи, кадрові обмеження, фрагментарність методичних рекомендацій та ресурсне забезпечення закладів. Аналіз дозволяє виділити проблемні аспекти формування комунікативної компетентності: імпліцитне включення комунікативного компоненту через загальноосвітні дисципліни, варіативність реалізації програм у різних закладах, залежність результатів від ініціативи викладачів, а також кадрові та ресурсні обмеження (табл. 1)

Таблиця 1

Проблемні аспекти інтеграції комунікативної складової у професійну підготовку здобувачів освіти

Напрямок впливу	Характеристика	Практичні прояви
Імпліцитна інтеграція	Комунікативний компонент переважно реалізується через загальноосвітні дисципліни	Відсутність спеціалізованих професійних курсів, залежність формування прагматичних умінь від ініціативи викладачів
Варіативність реалізації	Нерівномірне використання освітніх ресурсів у різних закладах	Неоднорідний рівень сформованості комунікативних умінь у випускників
Рівень підготовки викладачів	Вплив активності викладачів на формування комунікативної компетентності випускників	Включення інтегрованих практичних завдань, проведення додаткових консультацій, та тематичних занять
Ресурсні та кадрові обмеження	Нестача кваліфікованих викладачів і обмежений обсяг годин для міждисциплінарної роботи	Обмеження в реалізації міждисциплінарних комунікативних модулів

Джерело: власна розробка автора

Наведені аспекти інтеграції комунікативного компонента підкреслюють необхідність удосконалення освітніх програм професійної підготовки для послідовного розвитку комунікативних умінь здобувачів освіти. Ефективність формування компетенцій залежить від структурованості програми, наявності спеціально розроблених гуманітарних і професійно орієнтованих модулів, а також застосування практичних завдань і проєктних методик. Базові навички студенти здобувають через загальноосвітні дисципліни, але цього недостатньо для формування професійно орієнтованих умінь. Відсутність спеціалізованих курсів з ділового та професійного мовлення обмежує розвиток умінь аргументації, міжособистісної взаємодії та критичного мислення у професійному контексті [10].

Водночас інтерактивні методи навчання, такі як тренінги, рольові ігри, симуляції та кейс-методи, дозволяють наблизити освітній процес до реальних професійних ситуацій. Проєктна діяльність та міждисциплінарні завдання також сприятимуть розвитку стратегічних комунікативних навичок і

формуванню здатності адаптуватися до різних соціально-професійних контекстів. Методичний супровід та чітке визначення очікуваних результатів навчання можуть зменшити нерівномірність розвитку комунікативних умінь у здобувачів освіти і сприятимуть більш послідовному формуванню мовленнєвої компетентності.

Отже, результати контент-аналізу освітніх програм і навчальних планів дозволили окреслити основні чинники, що впливають на розвиток комунікативної компетентності здобувачів професійної освіти, зокрема структурні особливості програм, включення гуманітарних дисциплін, варіативних модулів та практичних завдань, які сприяють формуванню усного й писемного професійного мовлення, навичок аргументації та командної взаємодії, а також інших критично важливих soft skills

Узагальнюючи, формування комунікативних умінь у здобувачів професійної освіти є комплексним процесом, що залежить від сформованої нормативної та методичної бази та компетенцій педагогічного колективу (табл. 2). Водночас обмеження, пов'язані з традиційними моделями викладання та ресурсним забезпеченням закладів, знижують ефективність інтеграції комунікативних компонентів у професійну підготовку.

Таблиця 2

Чинники формування комунікативних умінь у здобувачів професійної освіти

Чинники	Характер впливу	Зміст	Коментарі
Нормативно-правові	Визначають рамки компетентнісного підходу до підготовки фахівців	Включення вимог до комунікативних результатів у навчальні плани	Законодавство задає базові стандарти, але не деталізує формування soft skills
Методичні	Визначають способи організації та реалізації комунікативних завдань у навчальному процесі	Розробка методичних посібників, алгоритмів інтеграції комунікативних вправ у дисципліни	Наявність рекомендацій покращує послідовність формування навичок, але часто не вистачає методичних шляхів реалізації
Кадрово-організаційні	Залежать від кваліфікації та	Підвищення кваліфікації	Від професійної компетентності педагогів

Чинники	Характер впливу	Зміст	Коментарі
Ресурсні	активності педагогів у впровадженні інновацій	викладачів, координація інтегрованих міждисциплінарних завдань	залежить ефективність формування умінь у студентів
	Визначаються доступністю матеріально-технічної бази та цифрових інструментів для навчання	Використання інтерактивних платформ, лабораторій, онлайн-інструментів	Обмежене фінансування зменшує можливості проведення практико-орієнтованих занять
Традиційні практики освіти	Історично сформовані моделі викладання, що ускладнюють інтеграцію	Впровадження інтерактивних та проєктних методик, міждисциплінарних модулів	Консервативний підхід обмежує розвиток інтегрованих компетенцій

Джерело: власна розробка автора

Для подолання кадрових та ресурсних обмежень необхідно підвищувати кваліфікацію педагогів у сфері міждисциплінарного навчання, розробляти методичні посібники та алгоритми інтеграції комунікативних завдань у фахові дисципліни, а також модернізувати матеріально-технічну базу освітніх закладів шляхом залучення додаткового та грантового фінансування.

Реалізація цих заходів дозволить забезпечити комплексний розвиток комунікативної компетентності здобувачів професійної освіти, сприятиме ефективному формуванню навичок командної взаємодії, розвитку критичного мислення та підвищенню конкурентоспроможності випускників на ринку праці.

Висновки. Впровадження підходів до розвитку мовно-комунікативної компетентності у підготовку здобувачів професійної освіти забезпечує підвищення комунікативної ефективності, соціальної адаптації та професійної мобільності випускників. Досліджено основні чинники, які впливають на ефективність формування комунікативних умінь здобувачів освіти, серед яких нормативно-правові, методичні, кадрово-організаційні та ресурсні складові,

що визначають рівень інтеграції мовно-комунікативного компонента у фахові модулі закладів професійної освіти.

Виявлено, що базові лінгвальні уміння здобувачів формуються переважно через загальноосвітні дисципліни, тоді як розвиток професійно орієнтованих мовних навичок потребує впровадження практико-орієнтованих методів навчання, включно з тренінгами, рольовими іграми, кейс-методами та проєктною діяльністю. Комплексний підхід сприятиме системному розвитку усного та писемного професійного мовлення, командної взаємодії та soft skills.

Розроблені рекомендації щодо вдосконалення змісту освітніх програм, методичного забезпечення та інтеграції комунікативного компоненту у фахову підготовку дозволять забезпечити формування високого рівня готовності випускників до ефективної професійної діяльності та підвищити їхню конкурентоспроможність на ринку праці.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням комплексних методик інтеграції мовно-комунікативних навичок у професійні дисципліни, вдосконаленням системи оцінювання компетентності та експериментальним впровадженням практико-орієнтованих методів у різних закладах професійної освіти. Розвиток цього напрямку сприятиме формуванню адаптивної, компетентнісно орієнтованої системи підготовки фахівців, здатних ефективно взаємодіяти у виробничому та соціальному середовищі.

Список використаних джерел

1. Гребенюк Л., Дубровіна І., Аніщенко Н. Чинники формування комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2023. № 4 (91). С. 56–61. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-4\(91\)-56-61](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-4(91)-56-61).

2. Паласевич І. Сутність мовно-комунікативної компетентності сучасного вчителя. *Людинознавчі студії*. 2024. № 18 (50). С. 32–37. URL: <http://ir.dspu.edu.ua/jspui/bitstream/> (дата звернення: 25.10.2025).

3. Ніколашина Т., Сіладі В., Погоріла С. Формування комунікативної компетентності здобувачів закладів вищої освіти через впровадження проєктних технологій. *Академічні візії*. 2025. № 43. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15360991>.

4. Капітан Т. А. Використання методу проєктів у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2021. № 199. С. 121–125. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-199-121-125>.

5. Скиба Н. М. Проєктні технології як засіб формування соціолінгвістичних компетентностей у сфері міжкультурної комунікації. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2023. № 209. С. 362–368. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-209-362-368>.

6. Zagirniak D., Shalimova N., Akmalidina O., Stezhko Y., Perevozniuk V. Providing the competitiveness of education due to the formation of professional competence via the project-based learning technology. *IEEE International Conference on Modern Electrical and Energy Systems (MEES): proc.* (Kremenchuk, 21–24 september 2021). Kremenchuk, 2021. DOI: <https://doi.org/10.1109/MEES52427.2021.9598755>.

7. Avsheniuk N., Lutsenko O., Seminikhyna N., Svyrydiuk T. Fostering intercultural communicative competence and student autonomy through project-based learning. *Arab World English Journal. Special Issue on Communication and Language in Virtual Spaces*. 2023. № 1. P. 130–143. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.4348413>.

8. Nguyen H.-T. T. Project-based assessment in teaching intercultural communication competence for foreign language students in higher education: a

case study. *European Journal of Educational Research*. 2021. Vol. 10, № 2. P. 933–944. URL: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1294528> (дата звернення: 25.11.2025).

9. Коваленко В., Марценюк Д. Комунікативна компетентність як складова професійної компетентності соціального працівника. *Молодий вчений*. 2020. № 4 (80). С. 75–77. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-4-80-17>.

10. Струганець Л. Мовно-комунікативна компетентність лідера в освітній галузі (теоретичний ракурс). *Університети і лідерство*. 2015. № 1. С. 52–55. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=univlead_2015_1_13 (дата звернення: 25.10.2025).

11. Гавриляк Л. С. Комунікативна компетентність як складова професійної підготовки сучасного фахівця. *ЛОГОС. Мистецтво наукової думки*. 2019. № 3. С. 70–73. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2617-7064/article/view/158> (дата звернення: 25.10.2025).

12. Никитюк Б. Структурно-компонентна модель розвитку комунікативної компетентності публічного службовця. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти*. 2024. № 2. С. 128–135. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-5681-2024-2.16>

13. Ляшенко І. Компонентний аналіз комунікативної компетенції майбутніх юристів. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2014. № 1. С. 1–8. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d84e2436-b891-42ff-aad8-6c4676c5dd19/content> (дата звернення: 25.10.2025).

14. Бойко І. Комунікативна компетентність в контексті сучасних освітніх стандартів та наукових досліджень. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2024. № 22. С. 216–230. URL:

<http://profped.ddpu.edu.ua/article/view/320159/310747> (дата звернення: 25.10.2025).

15. Стрижаков О. Спілкування та суспільні відносини. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2023. № 3. С. 149–153. DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2023.03.149.

16. Освітня програма загальноосвітньої підготовки ПТУ № 22 смт Луків. URL: <https://drive.google.com/file/d/1gwimZBF4j1z0yw5iWl6VoPT-Cb9waUtG/view> (дата звернення: 25.10.2025).

17. Освітня програма ПТУ № 27 м. Берестечко на 2024–2025 н. р. URL: <https://ptu27.in.ua/wp-content/uploads/2024/10/osvitnya-prohrama-24-25nr-iii-stupenya-1.pdf> (дата звернення: 25.10.2025).

18. Освітня програма загальної середньої освіти КЗПО «Нововолинський центр професійної освіти». URL: <https://nzpo.com.ua/dystantsiyne-navchannia/zahalnoosvitnia-pidhotovka/> (дата звернення: 25.10.2025).

19. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 25.10.2025).

20. Про професійну освіту : Закон України від 05.09.2019 № 4574-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20#Text> (дата звернення: 25.10.2025).

21. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів професійної (професійно-технічної) освіти за компетентнісним підходом: Наказ МОН від 17.02.2021 № 216. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0216729-21#Text> (дата звернення: 25.10.2025).